

je seme le na Nemškem dobiti, smo ga naročili po nekem prijatelju na Dunaji: pa ta prijatelj ga nam dozdaj še ni nič poslal. Nekaj maliga smo ga dobili tukaj v Ljubljani od dveh gospodov, ki sta ga naravnost iz Nemškiga dobila, de ga bomo na polji kmetijske družbe vsejali in se prepričali, ali res tako silno hvalo zasluži ali ne.

Na Nemškem sejejo to repo v začetku tega mesca (velikiga travna), v naših krajih pa se navadna repa še le okoli sv. Jakopa seje, kér prežgodej vsejana le v cvetje žene. Po tem takim bi ne bilo prepozno, tudi angležko repo morde še le okoli sv. Jakopa sejati, in naročeno seme — če ga bomo kmalo dobili — bo za poskušnjo našim kmetovavcem še zmirej prav prišlo.

Morebiti je pa ta repa kakiga posebniga plemena, de mora že v majniku sejana biti? Zató je gosp. Dr. Struppi na družbinim polji že nekaj tega semena pred 8 dnevi vsejal, de bomo resnico prav spoznali in po storjeni tukajšni skušnji tudi pravo ravnilo za slovenske kraje oznaniti vedli. Danes pa hočemo svojim bravcam na znanje dati, kaj Nemci od te repe pravijo:

Rastaška komisija na Nemškem, za prid svojih podložnih vneta, je vedno premišljevala: s čim bi se v potrebi krompir nadomestiti zamogel, ter je zvedla, de je za to angležka repa nar bolj sadež. Naročila si je tedaj že pred nekimi leti semena za poskušnjo iz Angležkiga, ktero je med svoje podložnike brez plačila razdelila in posejati ukazala. In glejte! storjena skušnja se je takó obnesla, de jo sedaj v Murški dolini, med Rastatom in Ofenburgam z velikim pridam sejejo in toliko pridelajo, de je je ob teržnih dneh po celi komisii na kupe na prodaj. In povsod, kodar so se je poprijeli, jim krompir prav dobro nadomestuje. Tudi na nunskim polji v Lihtentalu jo že pet let z velikim pridam pridelujejo in je od lanjskiga pridelka še toliko imajo, de se bo še več mescov ubogim deliti zamogla.

Imenovana repa je rumenkasta, debela in posebno dobra; če se nasolí, je tudi kaj dobra jed; ravno takó se kuha in za živež pripravljaja, kot navadna repa. Je neizrečeno rodovitna in ravno tako povsod rada raste kakor krompir; mraz, hude megle in slabe vremena ji ne škodjejo takó kot krompirju. Akoravno nima toliko močnatih delov kakor krompir v sebi, je vendar prav tečna in krompirja nar boljši namestnica. Kdor jo je enkrat sejati in pridelovati začel, je gotovo ne bo opustil, zakaj četerti del eniga orala (joha) zamore v sili celo družino preživiti, de ne bo lakote terpela. Angležka repa v slabih letinah krompir nadomestuje, v dobrih pa olilnost pridelkov množi.

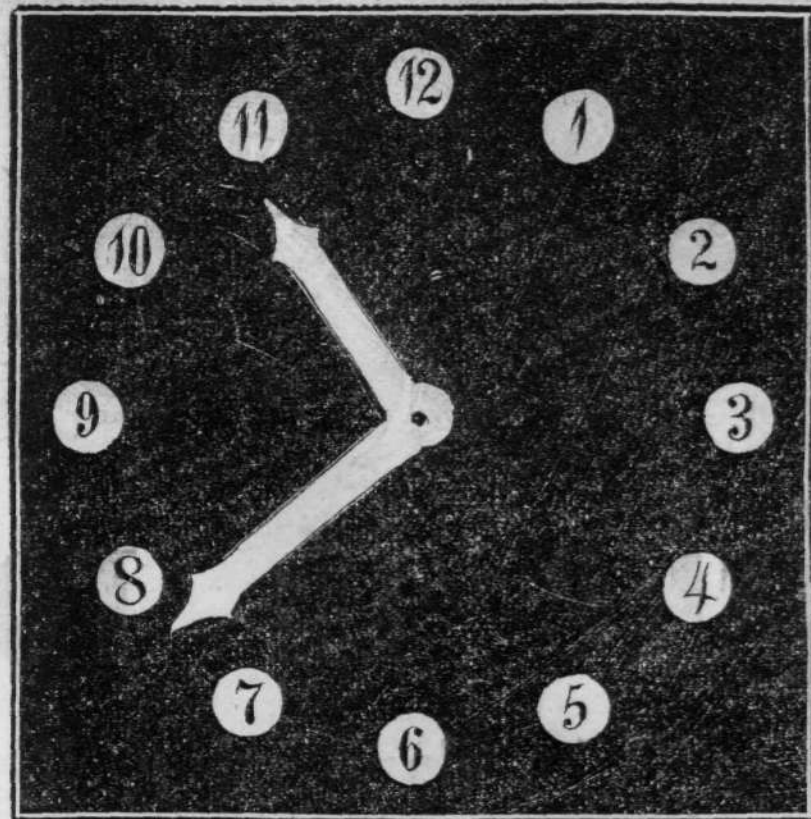
Seje se (na Nemškem) že perve dni velikiga travna na dobro pognojeno in globoko preorano njivo. Seme ni drago.

Bolj pripravni ciferniki na zvoniških urah.

Ciferniki na zvoniških ali turniških urah so gotovo zató napravljeni, de mémo gredoči vedó, koliko je ura. Ciferniki s kazali vred so pa na teh urah večidel taki, de človek z nar boljším očesam razločiti ne more, per čim de je. Veči ko so številke ali cifre, bliže tedej ena pri drugi stoji in tolkanj težji se da razločiti, koliko de je ura. Razun tega so številke večidel tudi gotiške, kterih veliko ljudi clo ne pozná. Pa vse to še ni zadosti; malar napravi na ure še mnogo kinčarij in čečkarij

med številkami, ki oči še bolj motijo, in poslednjič so tudi kazala takó napravljene, de popotnik clo ne vé, per čim de je.

Vse te napčnosti so napeljale gosp. Litrowa, c. k. učenika zvezdogledja na Dunaji, na druge misli, po kterih bi se zamogli pripravniši ciferniki narejati, kterih podobo tukaj svojim bravcam podamo.



Človeško okó razloči od deleč veliko lože bele pike na černim ali tamnim dnu, kakor černe pike na belim; torej bi veliko boljše bilo, ko bi cifernik imel tamno, to je, černo ali tamno višnjevo dno, številke bi naj pa bile na belih kroglinah velike zapisane, in sicer navadne arabske brez vsih nepotrebnih kinčarij in čečkarij. Kazali naj bi tudi belo pomalane bile. Taki ciferniki bi na zvonikih prav pristojni bili, bi se dali boljše kup napraviti in bi tudi svoj namen bolj dosegli. Človek bo uro trikrat ali štirikrat dalje razločil in na tanjko zvedel, koliko de kaže; če bi se ravno številke sčasama zamazale, bojo vunder bele krogline ostale in po samih teh se bo že dala ura razločiti, kér vsak človek vé, de na cifernikih nar viši od zgorej stoji dvanajsta ura, ravno pod njo šesta, na desni strani med njima v sredi deveta, nji nasproti na levi tretja i. t. d. kakor tale križ kaže



V Smeledniku bojo, kakor smo slišali, novo cerkev zidali, ali bi ne bilo prav, ko bi tukaj pervo tako uro napravili, kakoršno visoko učeni Litrow priporočajo, in sicer koj na sirov zid (mit Fresco-Malerei), de bo dolgo terpela.

Zbor vino- in sadjorednikov v Heilbronu.

Tudi slovenskim vinorejcam v poduk.

Kakor se je lanjsko jesen 1505 kmetovavcov v Gradcu, se je bilo malo kasneje tudi na Virtemberskim v mestu Heilbronu 162 nemških vino- in sadjorednikov za tri dni sošlo, kjer so se vsak dan, narpred v dveh odločkih za vinorejo in za sadjorejo posebej, potem pa vkup v velikim zboru pogovarjali.

V odločku za vinorejo je bil gosp. baron Babo, slavni kmetovavec, predsednik, in tu so se veliko prepirali, kaj de je blojenje vina (Weinverfälschung)? — Pričijoči kemikarji so jo z enim glasam terdili, de, ko se nizkimu móštu pred vrenjem cukra, kteriga pomanjkanje terpi, dodá, ni to nobeno blojenje, marveč le popravljanje ali poboljšanje vina; zakaj le v gorkih krajih in na preksončnih goricah dozóri grojzdje popolnoma in postane močno cukreno, de se dajo is njega lepó dišeče, žlahne in cvetne vina narejati; kar se ga pa v bolj osojnih krajih, na ravnih poljih in na visoko speljanih tertah, kakor na Talijanskim, ali clo v premerzlih deželah prideluje, ako je ravno mehko in sladko, vender ni cukreno, in ne da pridniga vina. Če se tedej moštam iz taciga grojzdja cukra dodá, se popravijo, de postanejo veliko boljše vina iz njih.

Takó so kemikarji po učenosti in skušnjah to spričevali; temu nasproti so pa drugi vinoredniki djali, de, če se moštu cukra dodá, se s tem vrata vsacimu družimu blojenju odpró; de vino naj bo tako, kakor ga Bog da; tako, kakor je na terti zraslo; de naj bo sam čist sók tertne jagode. Kér niso mogli to reč v imenovanim odločku do konca dognati, jih je zadnjič v velikim zboru 158 zoper 4 sklenilo: de vinam lepo čast in ceno ohraniti, ne gré nikoli in nikakor taciga — kar jim ni na terti zraslo — pridjati, in de kaj taciga primešati, mora ojstro prepovedano biti. O velika čast in slava tako umnim in poštenim možakam! — Pa vendar prijazno bi jih mi poprašali, ali tudi žeplo na terti rase? — ali je tudi njenin sok? — —

Baron Babo piše v svoji nemški vinoreji, de so Rajnčanje od kraja vsi zoperni ožepljenju vina, in vendar na Rajnu jih še clo po njegovim lastnim uku, v pervim letu z nezdravim in smerdljivim žeplam po štirikrat pokadé. Kako je vendar to, de takim tanjkovestnikom, kakor so se bili v Heilbronu zbrali, ni pri ti priložnosti še clo v glavo padlo, de se žeplo na terti ne prideluje! —

Na Rajnu so si od nekaj lét zaplodili veliko tertniga plemena, ki mu Klevener pravijo; da se iz njega dobro gomizljivo vino kot šampanjar narejati. Zdaj pa so še le spoznali in prepričali se, de je bilo vmes dosti operhljivih ravenplemen, kar niso popred razumeli in na kar niso sperviga nič pazili; takó so v veliko škodo prišli, in bodo mogli za naprej, kakor so si dopovedali, v tacih rečéh bolj skerbni biti. — Tudi so sklenili, de Klevener se mora v močán svet saditi, in de se ne sme spervič kaj preveč z zarodnim lesam obkladati.

Kar gosp. dohtarjevo Liebigovo šego vtiče, de bi se mošti brez tropín v velicih odpertih badnjih in v zlo hladnih hramih kuhali, je bilo sklenjeno: de nizke vina je práv po taki šegi kuhati, ne pa žlahnih, ktere bi utegnile po tacim kuhanji preveč zgubiti; pa vendar so tudi rekli, de, kér je še premalo v teh rečéh storjenih skušnj, ne gré še nobene prave sodbe v tem narediti.

Sklenili so pa gotovo, de po gosp. Liebigovim priporočenji je práv dobro, tertam z rožjem — to je: kar se od tert odreže — gnojiti; kdor pa z drugim gnojem nogradu po verhu pognoji, in ga potem podkopá, ga zapravi ali zgubi dve tretjini, zakaj zgorí mu, ali z drugo besedo, zgine v zrak. Kdor hoče tertam gnojiti, mora nad njimi jamo ali grapo za gnoj skopati, de pride globoko v zemljo in de je dobro s perstjo zakrit.

V treh dneh dopoldne so zbrani vinoredniki pokusili tudi in razsodili dobroto 140 raznih Rajnskih vin; de vina dežele, v kateri so se sošli, in v kateri so jih gostili, so dobro pohvalili, to se mende tako vé; pa znano je vendar tudi, de Rajnske vina so perve nemških dežel. —

Kakor jim je bilo lani predalječ v Gradec, jim bo tudi prihodnjič predalječ v Kíl, sklenili so le takrat z velikim zboram nemških kmetovavcov zediniti se, kadar jim bo tó práv priložno. De jih je veliki kmetijski zbor v Gradcu kot zgubljene ovčice z enim glasam nazaj k sebi za naprej povabil, in jim tako odločenje in postransko shajanje ojstro prepovedal, si niso clo nič k sercu vzeli, marveč so se temu še posmehovali. Kdaj bo take razpertije konec? —

M. Vertove.

Gotovo sredstvo zoper stenice.

Vzemi volovskiga žolča in pomazi z njim s kakim penzeljeam vse tiste kraje in razpoke, kjer kaj stenice čutiš, in pregnal jih boš, de ne boš vedil kdaj in kakó.

Hvala komur hvala gré.

Alojzi Göcel, podóbar, málar in zlatár v Krajnji je za farno cerkev v Motníku nov velki oltár s tabernakelnam vred takó mojstrovsko izdelal, de zasluži očitno pohvaljen biti. Posebno lepó, ne samó kar obraz, ampak kar tudi celo primero vtiče, so izdelane podobe svetnikov in dveh kerubimov poleg tabernakeljna.

Če pa zraven tega še povémo, de imenovani mojster pri svojim ravno takó terdnim kakor ličnim delu ne íše veliciga dobička in de je njegovo zadržanje vse hvale vredno, se gotovo spodobi, de mladiga slovenskiga mojstra v naših kmetijskih in rokodelskih Novicah po vrednosti pohvalimo in ga krog in krog priporočimo. Nam se je Alojzi Göcel z ravno pohvaljenim delam takó prikupil, de mu bomo še to leto obá stranska oltarja in novo prižnico delati dali.

Miha Braucher, fajmošter v Motníku.

Ognji na Krajskim.

V pretečenim mescu je bil na Krajskim v treh krajih oginj. V Orehku Novomeške komisije se je 6. maliga travna po nemarnosti otrók oginj pričel in pogorelo je več poslopij, le France Pavlič je imel svoje pohištva pri Graški družbi zavarovane. — 15. maliga travna je pogorel v Preloki Krupške komisije Jožefu Bubaču in pa njegovimu sosedu vinski hram; Bubač, je bil zavarovan, njegov сосед pa ne. — 23. maliga travna je v Dolenji vasi Planinske komisije pogorela Tomažu Prudiču hiša in hlev. Obé poslopji ste bile zavarovane; ročnimu obnašanju gospoda Benedikta Detonita z gasivno brizglo pa gré hvala, de nista Prudiču tudi pod in kozele pogorela. G.

Dopis iz Istrije.

Kér so nas šolski prijatli v Novicah že dostikrat nagovarjali, de bi večkrat kaj pisali, kar se v šolah po deželi godí, se priderzujem tudi jez Vam sledeče verstice pisati.

Če je kdo, ki zavoljo neutrudljiviga prizadevanja za blagor deželskih šol očitno hvalo zasluži, so, kakor cela okrajna vé, visoko častitljivi Ospiški tehant in šolski ogleda, gosp. Janez Železnikar. Mnoge opravila, ki jih imajo kot okrajni šolski ogleda in tehant, jim vunder niso na poti, de bi vsaki dan v šolo ne prišli in razun tega še štirikrat vsaki teden keršanskiga nauka v šoli ne učili. Veselje jih je viditi, ko se prijazno z otroci okvarjajo, jim lepe poduke dajejo, tudi mnoge sostavke Vaših za stare in mlade ljudi neprecenljivih Novic ali družih pristojnih bukvic razlagajo, ki si jih zaporedama v ta namen iz Ljubljane naročujejo. Vaše Novice so Oni razglasili po celi okrajni; in kaj se je zgodilo 8. dan pretečeniga mesca? V 12. in 13. listu v dopisu iz Tersta pohvaljeni komisár, gosp. Dominik Pikoli so prišli 8. dan pretečeniga mesca z dvema drugima komisijskima uradnikama v opravkih iz Koprak nam, in gosp. tehant so jim po dokončanih pomenkih podali imenovana dva lista, rekoč: „berite popis vaših zaslug v Ljubljanskih Novicah!“ Veselo začudenje je bilo na obrazu gospoda komisarja viditi, in vsi ginjeni so prosili gosp. tehanta, de bi jim, kér niso popolnoma slovenskiga jezika vajeni, ta sostavek od besede do besede predstavili v nemški jezik. Gosp. tehant so ljudomilimu prijatlu šol prošnjo berž in radi spolnili, in drugi dan so v nemški jezik prestavljeni sostavek z obema listama Novic v Koper poslali. Kaj ne, de ste z veseljem zaslišali to prigodbo, ktera bo gotovo imela veliko veselih nasledkov za deželske šole! Blagor nam! zdaj sta dva goreča gospoda v Kopriški komisii, Ospiški tehant in gosp. komisár Pikoli, od kterih imamo pod